

Kütüphane Tek Kullanımlık Şifre Yetkilendirmeli Önbellekleme Servisi

Ferdi Ayaydın, Gökhan Eryol

ODTÜ Bilgi İşlem Daire Başkanlığı Ağ Destek Grubu

ferdi@metu.edu.tr, eryol@metu.edu.tr

Özet: ODTÜ kütüphanesinin üyesi olduğu yurt içi ve yurt dışı kaynaklara ODTÜ içerisindeki bir bilgisayardan otomatik olarak ulaşılabilir. Kullanıcılarımızın bu kaynaklara ODTÜ dışından da gerekli şifre güvenliğinin sağlanmış olduğu yetkilendirmeli bir şekilde bağlanabilmesi zorunlu hale gelmiştir. Bu bildiri de squid web önbellekleme programı kullanılarak, yerleşke dışındaki kullanıcılarımızın, kütüphanenin üyesi olduğu kaynaklara nasıl yetkilendirmeli bir şekilde bağlanılabileceği ve bu bağlantıda şifre güvenliğinin nasıl sağlanacağı anlatılmaktadır. Şifre güvenliğinin sağlanması için kullanıcılarımızın merkezi sistem kullanıcı kodu ve şifreleriyle güvenli bir sayfaya bağlanıp buradan aldıkları “Tek Kullanımlık Şifreleri” kullanmaları gerekmektedir. Tek kullanımlık şifreler, kullanıcının açtığı her bir web penceresini yetkilendirmek için sınırlı bir süre aktif olmaktadır. Süre bitiminde, kullanıcı merkezi sistem kullanıcı kodu ve şifresiyle yeni bir Tek Kullanımlık Şifre olarak işlemlerine devam edebilir.

Anahtar Kelimeler: önbellekleme, OTP, TKŞ, tek kullanımlık şifre, proxy, webcache, squid, auth, şifre, güvenlik

2. Giriş

ODTÜ kütüphanesi, yurt içinde ve yurt dışında birçok veritabanına yerleşke içinden bağlanma ve araştırma yapma imkanı sağlamaktadır. Bu veritabanı bağlantıları ODTÜ IP adresi bloğuna (144.122.0.0./16) açılmakta, ODTÜ içindeki bir bilgisayarı kullanan kullanıcılarımız otomatik olarak bu veritabanlarına ulaşma hakkı kazanmaktadır. Birçok kullanıcılarımız, araştırma işlerini ODTÜ dışında kullandıkları bilgisayarlardan da yapabilmeyi istemekte, bu durum beraberinde kullanıcı yetkilendirme ve şifre güvenliği problemlerini getirmektedir.

Mevcut teknolojiler düşünüldüğünde kullanıcıların belli bir yetkilendirme mekanizmasıyla sınırlandırılmış web sayfalarına ulaşmalarının sağlanması için bir web önbellekleme servisi kullanmak en uygun çözüm görünmektedir. Dünya çapında birçok sunucuda bulunan ve ODTÜ’de de uzun yıllardır başarıyla yerleşke içi bağlantılarda servis veren squid web önbellekleme programı bu iş

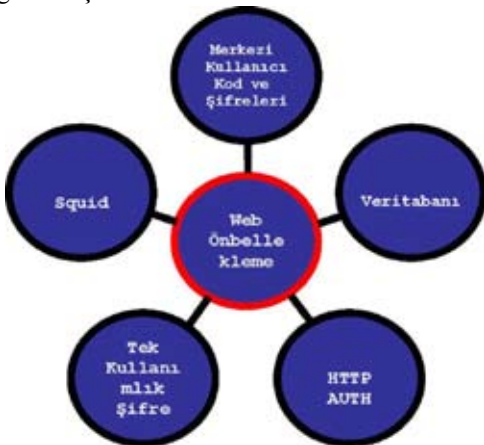
için seçilmiştir. Web önbellekleme, İnternet üzerinden istenilen objelerin (HTTP, FTP, Gopher gibi protokoller üzerinden ulaşılabilen verilerin), yerel alan ağı içerisinde bir sunucuda saklanması, ve aynı objenin aynı veya farklı bir istemci tarafından istenilmesi halinde, bu sunucu tarafından isteğin karşılanmasıdır. Aynı web önbellekleme sunucusunu kullanan tarayıcı programların, ortalamada isteklerinin karşılanması süresi düşer, ayrıca bant genişliği tasarrufu sağlanmış olur. Web önbellekleme servिसinden faydalanılabilmesi için, tarayıcı programına servisin tanıtılması gerekmektedir. ODTÜ içi bağlantılara hizmet veren web önbellekleme servisi 1999 yılından beri kullanılmaktadır. Bu servis aracılığıyla kullanıcılar gerekli ayar dosyasını bilgisayarlarına tanıtarak çok kullanılan web sayfalarına ODTÜ içinden hızlı erişim sağlayabilmekte.

3. İhtiyaçlar

Kampüs dışından ODTÜ kullanıcılarının kütüphane kaynaklarına erişimlerini sağlamak

için kurulacak sistem birtakım gereklilikleri sağlamalıdır. Sistemi kurarken bu gereklilikleri göz önünde bulundurarak tasarım yapmak gereklidir. Özetle bunlardan bahsederek:

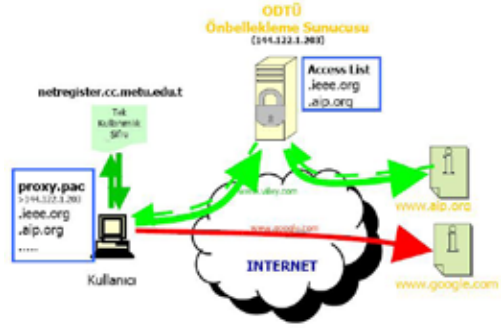
- 1) Hem ODTÜ öğrencisi hem de ODTÜ personeli için bir yetkilendirme mekanizması olmalıdır.
- 2) Kullanıcıların girecekleri kullanıcı kodu ve şifreler güvenli olmalıdır.
- 3) Tüm tarayıcı programlar (browserlar) tarafından desteklenmelidir.
- 4) Kullanıcılar tarafında uygulama kolaylığı olmalıdır.
- 5) Servisin kurulum ve işletim kolaylığı olmalıdır.
- 6) Kullanıcıların aynı anda tek bir bilgisayardan bağlanabilmesini sağlayacak önlem bulunmalıdır.
- 7) Kullanıcıların sadece yetkilendirilmiş web sayfalarına bağlanabilme izni olmalıdır.
- 8) Amaç dışı kullanımda kullanıcı ve IP engellemesi olmalıdır.
- 9) Kullanıcıların kullanıcı kodları ve şifrelerini başkalarıyla paylaşmasını sınırlandıracak yapıda olmalıdır.
- 10) Hata uyarıma sayfaları yeterince açık olmalıdır.
- 11) Kullanıcıların en fazla yapabilecekleri bağlantı sayısı sınırlı olmalıdır.
- 12) Kullanılacak servis makinesi yeterince güvenli olmalıdır.
- 13) Servis makinesinin işletimi ve ayarları belirlenmiş olmalıdır.

Şekil 1. Servis Birleşenleri

Yukarıda maddelenen bütün bu gerekliliklerin sağlanması için kurulacak yapı düşünüldüğünde sistemi oluşturan parçalar Şekil 1'deki gibi şekillenmektedir.

4. Sistemin Genel Yapısı

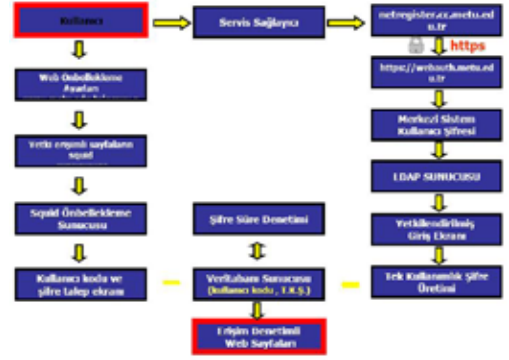
Şekil 2. Web Önbellekleme Yönlendirmesi

Web önbellekleme programı squid'in yaptığı iş, kendisine yönlendirilen web sayfası isteklerini kullanıcı adına alıp, kendisi adına bunu karşı tarafa gönderip, gelen sonucu istekte bulunan kullanıcıya geri döndürmek şeklindedir. Kullanıcı tarafında hangi web sayfalarına ulaşmada squid önbellekleme servisinin kullanılacağını belirtmek için bir ayar dosyası kullanılır. (proxy.pac) Bunu tarayıcı programlarına tanıtan kullanıcılar, bu ayar dosyasında yazılı web sayfalarına gitmek istediklerinde isteklerini squid servisi makinesine yönlendirirler. Bu aşamadan sonra squid servisi makinesinde yapılacak olan ayarlar gereği kullanıcıya kullanıcı kodu / şifre sorulacaktır. Kullanıcının yazdığı kullanıcı kodu ve şifreler açık metin (clear text) olarak iletileceği için güvenlik sorunları doğurmaktadır. Bu güvenlik kaygılarını en aza indirebilmek için kullanıcılara mektuplarını okumak, ODTÜ'ye özel servisi kullanmak için verilen kullanıcı kodu / şifre ikilileri yerine her bir kullanıcıya verilecek bir "Tek Kullanımlık Şifre" ile bağlantılarını yapmaları sağlanmalıdır. ODTÜ'de kurulan sistemde kullanıcılardan https protokolü ile belirli bir web sayfasına merkezî sistem kullanıcı kodu ve şifrelerle bağlanmaları istenmektedir. Burada yapılan yetkilendirme işlemleri sonrası

kullanıcıya bir işlem yardımıyla rastgele seçilmiş harf ve rakamlardan oluşan bir şifre verilir. Bu şifreyi alan kullanıcı, web önbellekleme servisini kullanarak bir veritabanına bağlanırken sorulan kullanıcı kodu / şifre ekranında bu bilgileri girer.

Tek Kullanımlık şifreler ile kullanıcı yetkilendirme işlemi iki ana başlık altında toplanabilir. Birinci bölümde kullanıcının bilgisayarında girmesi gereken ayarlar, ikinci bölümde squid servis makinesinin ayarları ve tek kullanımlık şifrelerin oluşturulup veri tabanına kaydedilmesi. Kullanıcının kendi bilgisayarında girmesi gereken tek ayar, web önbellekleme ayarıdır. Bunun için temelde üç yöntem bulunsa da (otomatik bul, bir ayar dosyası kullan ve el ile ayar yap) bunlardan ayar dosyası kullanmayı tavsiye ediyoruz. Kullanıcılarımızdan kullandıkları tarayıcı programın web önbellekleme ayarları ile ilgili bölümüne girip burada ayar dosyası olarak <http://www.metu.edu.tr/proxy.pac> yazmaları yeterlidir. İlgili tarayıcı program bu dosyadaki bilgilere bakarak yetkilendirmeli web sayfaları için squid servis makinesini, normal İnternet sayfaları için kullanıcının İnternet hizmeti aldığı servis sağlayıcıyı kullanır. Diğer taraftan, ikinci bölümde yapılan işlemlere gelirse, kullanıcıdan bir servis sağlayıcı üzerinden <http://netregister.cc.metu.edu.tr> adresine bağlanması istenir. Bu adres, kendisine gelen bağlantı isteğini <https://webauth.metu.edu.tr> adresine yönlendirir. Burada kullanıcıya merkezi sistemde kullandığı kullanıcı kodu ve şifresi sorulur. Kullanıcının girdiği bilgiler LDAP sunucusunda sorgulanır ve gelen cevaba göre kullanıcıya yetkilendirilmiş bir web sayfası ekranı çıkar veya hata mesajı döner. Yetkilendirilmiş ekranda kullanıcının tıklayarak tek kullanımlık şifre elde etmesini sağlayacak bir düğme bulunur. Buraya tıklayarak tek kullanımlık şifresini elde eder. Bu şifre aynı zamanda bir veritabanı sunucununa, kullanıcı kodu ile beraber kaydedilir. Kayıtlar belli aralıklarla kontrol edilerek 2 saatlik süreden daha eski girilmiş kayıtlar silinmektedir. Kullanıcılar squid servis makinesi üzerinden ilgili web

sayfalarına giderken sorulan kullanıcı kodu ve şifre bilgilerinde daha önce aldığı tek kullanımlık şifre ve kullanıcı kodu bilgisini girer. Bu bilgiler squid servisi tarafından veritabanına sorgulanır. Veritabanında girilen bilgilerle eşleşen bir kayıt bulunursa kullanıcının girişi onaylanır ve açtığı tarayıcı penceresinden girdiği web adresleri squid servis makinesinden geçerek karşı tarafa ulaşır. 2 saatlik kullanım süresi sonrasında kullanıcı kodu ve tek kullanımlık şifre kaydı veritabanından silinince kullanıcının tarayıcı penceresi kullanıcıya tekrar şifre sormaya başlar.

Şekil 3. Sistemin Genel İşleyişi

5. Squid Ayarları

Bu bildiriye squid servisinin ve hizmetin verileceği makinenin işletim sisteminin kurulması anlatım dışı tutulmuştur. Bu konuda “Kaynaklar” kısmında bulunan referanslardan yararlanılabilir. Squid, varsayılan olarak squid.conf ayar dosyasını kullanır. Bu dosya içerisinde yapılması gereken ayarlar aşağıda sıralanmıştır.

1) Tüm web sayfaları ulaşımında yetkilendirme iste

```
acl authenticate proxyauth REQUIRED
http_access allow authenticate http_
access deny all
```

2) Sadece izin verilen alan adlarına / IP adreslerine servis ver

```
acl kutuphane_domain dstdomain
"~<dosya_yeri>"
```

```
http_reply_access allow kutuphane_
domain
acl kutuphane_ip dst "~<dosya yeri>"
http_reply_access allow kutuphane_ip
acl deny_all_replies src all
http_reply_access deny deny_all_
replies
```

3) kutuphane_domain ve kutuphane_ip dosyaları kutuphane_domain dosyası içeriği:

```
.accesssurgery.com
.acm.org
.acs.org
.aip.org
..
```

kutuphane_ip dosyası içeriği:

```
140.234.29.0/24
63.89.64.0/24
194.27.216.0/24
..
```

4) Kullanıcı yetkilendirme yöntemi belirt

```
auth_param basic program ~<dizin_
adi>/yetki.pl
#
auth_param basic realm http://
netregister.cc.
metu.edu.tr adresinden aldiginiz
kullanici kodu ve
TEK KULLANIMLIK SIFREYI giriniz !!!
#
auth_param basic casesensitive on
```

5) yetki.pl dosyası

```
.....
while (<>) {
    chop;
    ($usr,$pass) = split;
    $ret = &chk($usr,$pass);
    print "$ret\n";
sub chk
{
    query = "select count(*) from $table
where u=$usr and p=$pass";
    $res = selectcol_arrayref($query,
{Columns=>[1] } ); return 'OK'
```

```
if ('1' eq @$res[0]); return 'ERR';
}
```

6) Diğer ayarlar

```
errordirectory /usr/local/etc/squid/
errors/Turkish acl max-ip-connection
max_user_ip -s 1 httpaccess deny
max-ip-connection acl maximum-
connection maxconn 6 httpaccess
deny maximum-connection acl denied-
users proxyauth username "~<dizin
adı>/denied-users " httpaccess deny
denied-users authenticate_ip_ttl 120
seconds
```

7) Yoğun miktarda kullanıcı kodu / şifre denemesi yapan kullanıcıları engelle

```
<dizin_adi >/squid-ab use. sh tail
-f -n0 $squid_log > "~<dosya_adi>" &
sleep 60
grep "TCPDENIED/407" (awk, sort,
uniq, wc ...) pfctl -t KAPALILAR -T
add <ip_adresi>/32
```

6. Tek Kullanımlık Şifre Aşamaları

Sistemin işleyişi, kullanıcının tarayıcı programı aracılığıyla <http://netregister.cc.metu.edu.tr> adresine bağlanmasıyla başlar. Bağlantı isteği <https://netregister.cc.metu.edu.tr> adresine yönlendirilir. burada kullanıcıdan kullanıcı kodu ve şifre istenir. Bilgiler WebAuth sistemi yardımı ile LDAP sunucusunda sorgulanır. Yetkilendirme olumlu ise WebAuth sistemi kullanıcı kodunu gönderir. Netregister, gelen kullanıcı bilgisini ve sonraki sayfaların güvenlik bütünlüğünü sağlamak için kullanılan oturum anahtarını (OA) ilgili veri tabanına işler.

Kullanıcı kodu, lojmanlar veritabanında sorgulanarak kullanıcının lojmanlarda oturup oturmadığına bakılır. Aynı zamanda kullanıcının IP adresi kontrol edilerek ODTÜ içinden mi, ODTÜ dışından mı geldiğine bakılır. Bu değişkenlere göre kullanıcının ekranı üç bölüme ayrılır. Bunlar kablosuz ağ kayıt bölümü, kütüphane kaynakları için tek kullanımlık şifre

